

УДК 351.863

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.22>**Сисоєнко І.А.**кандидат економічних наук, доцент
Херсонський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6588-034X>**Карлюка Д.О.**кандидат економічних наук, доцент
Херсонський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0285-1717>

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Статтю присвячено аналізу основних фінансових показників діяльності банків України. У статті авторами проаналізовано поточний стан фінансових показників банківської системи України та зміни, що відбулися в ній протягом останніх п'яти років (посткризовий період). У статті проаналізовано динаміку кількості діючих банків в Україні за останні п'ять років. Було розглянуто структуру доходів банківської системи України за останні п'ять років. У статті проаналізовано структуру витрат банківської системи України за останні п'ять років. У статті авторами розглянуто та проаналізовано динаміку активів банківської системи України за останні п'ять років. У статті автори проаналізували динаміку пасивів банківської системи України за останні п'ять років. У статті автори проаналізували динаміку капіталу банківської системи України за останні п'ять років, у тому числі статутного капіталу. Було досліджено динаміку зміни зобов'язань банківської системи України за останні п'ять років, у тому числі зобов'язання банків в іноземній валюті. Проведено поетапне дослідження інших запозичень банківської системи України за останні п'ять років. У статті автори розрахували та проаналізували рентабельність активів та капіталу банківської системи за останні п'ять років.

Ключові слова: доходи, витрати, активи, пасиви, рентабельність.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності банківської установи є складним і непростим поняттям, на яке впливає низка різноманітних зовнішніх та внутрішніх чинників. Сучасні науковці надають особливу увагу ефективності банківської системи і розглядають її з різних аспектів [1, с. 122]. Адже ринок банківських послуг охоплює дуже багато продуктів та послуг. Зміни, котрі відбуваються в банківській системі та країні в цілому, значно впливають на розвиток економіки України, наслідки світової кризи відчужаються і сьогодні. За даних обставин вимоги до банків значно підвищуються, а тому оцінка їх ефективності відіграє не аби яку роль. Тому, дуже актуальним є застосування методів оцінки фінансових результатів, відповідно до сьогодення [2; 3]. В умовах міжбанківської конкуренції для прийняття рішення, щодо вибору надійного банку, клієнти потребують об'єктивної інформації щодо фінансового стану. Одним із складових дослідження діяльності банків є аналіз доходів та витрат, фінансових ресурсів (власного капіталу та зобов'язань) та особливостей їх формування тому, що прибуток (збиток) є головним елементом оцінки [5, с. 791; 7, с. 155]. Не менш важливим є аналіз ліквідності, рентабельності та достатності капіталу банку, завдяки якому можна визначити здатність банку до конкуренції [6, с. 65].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями оцінки фінансових показників банківської системи займалися наступні вчені: Вареник В. А., Гладких Д. М., Зубок М. І., Єрмошенко М. М., Крупка М. І., Марченко О. М., Яструбецька Л. С., Васильчишин О. Б., Єрмошенко М. М., Горячева К. С., Гук О. В., Шимечко Г. І., Живко М. О., Корченко А. О.,

Скачек Л.М., Хорошко В. О., Фролов С. М., Козьменко О. В., Бойко А. О. та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз основних фінансових показників діяльності банків України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізуємо динаміку кількості діючих банків в Україні за останні 5 років (рис. 1).

Як бачимо, кількість банків з кожним роком зменшувалась. Найбільший спад відбувся у 2018 році – на 5 банків. Надалі з кожним роком кількість зменшувалась на 2 банки. Щодо банків з іноземним капіталом, то їх кількість було стабільною у 2020 році та 2021 році – 33 банки, у 2018 році таких банків стало менше на один, а в 2019 році – на 2 банки. Кількість банків зі 100% іноземним капіталом залишилась константою за період аналізу (23 банки).

Розглянемо структуру доходів банківської системи України за останні 5 років (рис. 2). Дані рис. 2 показують, що у структурі доходів банківської системи України найбільшу частку займають процентні доходи. Найбільша їх частка спостерігалась у 2017 році – 69,65% усіх доходів банківської системи України, незначне зменшення відбулось у 2019 році – на 5,91 в.п. та у 2020 році – на 3,86 в.п.

Структуру витрат банківської системи України за 2017-2021 роки наведемо на рис. 3.

Як бачимо, ситуація є схожою з доходами банківської системи, найбільша частка витрат припадає на процентні витрати. Найбільша їх частка була у 2019 році – 40,09%, а за аналізований період вони все ж таки мали тенденцію до зменшення, яке склало 8,687 в.п.

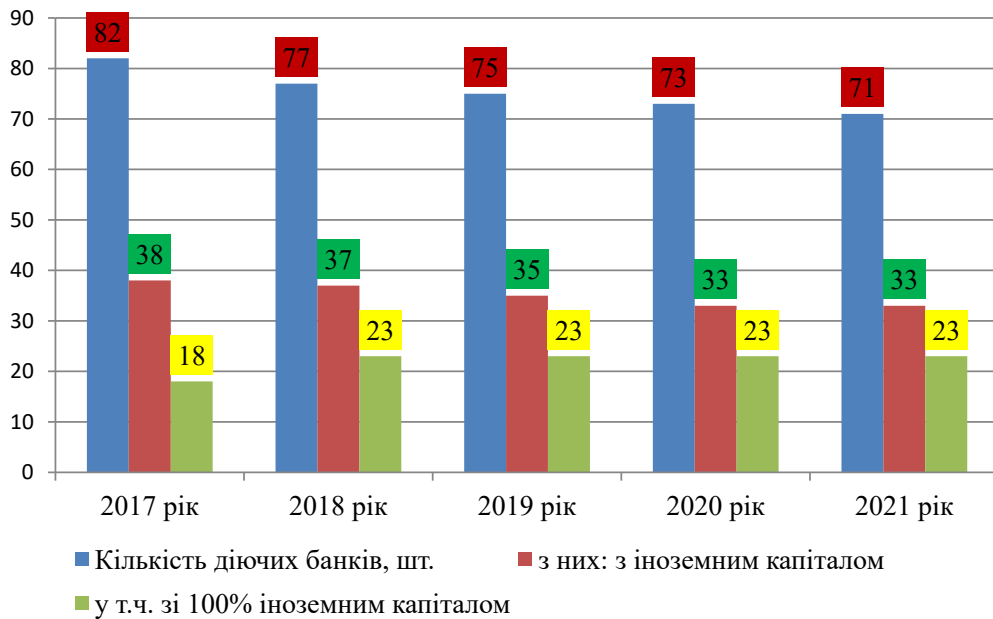

Рисунок 1 – Кількість діючих банків в Україні за 2017-2021 роки, шт.

Джерело: складено автором за даними [4]

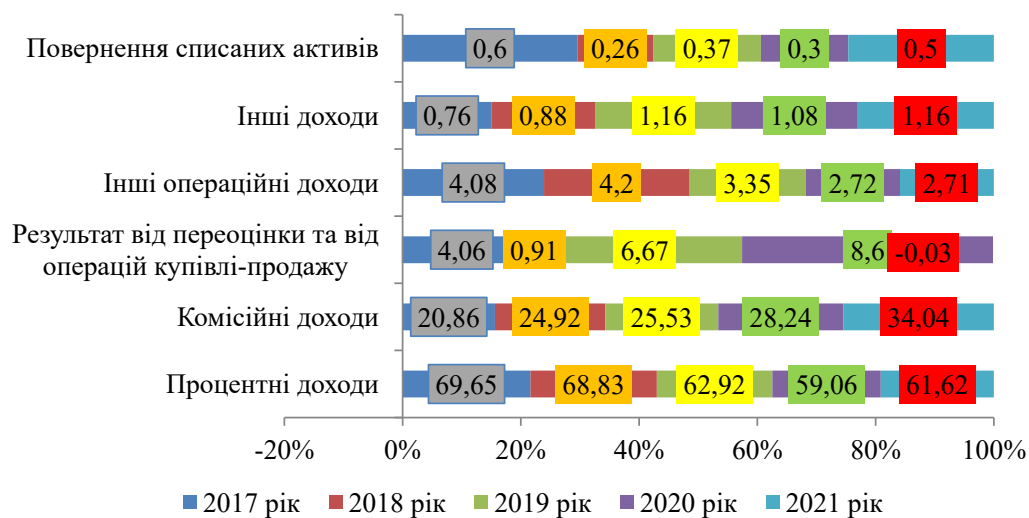

Рисунок 2 – Структура доходів банківської системи України за 2017-2021 роки, %

Джерело: складено автором за даними [4]

Розглянемо динаміку активів банківської системи України за останні 5 років (табл. 1).

Як бачимо, загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) за аналізований період мають тенденцію як до збільшення, так і до зменшення. За 5 років вони в цілому збільшились на 28,21%. Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті за увесь період зменшились на 10,03%.

Найбільше зменшення банківських металів відбулось у 2021 році (32,87%), та за період аналізу спостерігається їх збільшення на 11,63%. Також суттєве

зменшення було за резервами за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках) – на 45,45% за увесь період аналізу.

Значне збільшення активів банківської системи відмічається за грошовими коштами: у 2018 році – на 6,44%, у 2019 році – на 19,95%, у 2020 році – на 29,96% та у 2021 році – на 3,26%. За аналізований період грошові кошти збільшились на 71,33%. Також, необхідно звернути увагу на збільшення кредитів, наданих клієнтам, а саме кредити, що надані органам державної влади та кредити, надані небанківським фінансовим

установам – на 1248 млн. грн., та 186,0 млн. грн. відповідно.

Розглянемо динаміку пасивів банківської системи України за останні 5 років (рис. 4).

Як бачимо, пасиви банківської системи мали поступову тенденцію до збільшення у період з 2018 року по 2020 рік – з 3,87% до 29,08%, а у 2021 році вони зменшилися на 19,32% у порівнянні з 2020 роком. За аналізований період (2017-2021 роки) пасиви банківської системи України збільшилися на 80,77%.

Динаміку капіталу банківської системи України за останні 5 років відобразимо на рис. 5.

Як бачимо, капітал банківської системи мав поступову тенденцію до збільшення у період з 2018 року по 2020 рік – з 1,94% до 22,07%, а у 2021 році вони зменшилися на 12,68% у порівнянні з 2020 роком. За ана-

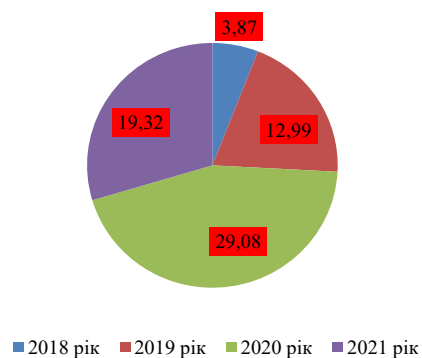

Рисунок 4 – Динаміка пасивів банківської системи України за 2018-2021 роки, %

Джерело: складено автором за даними [4]

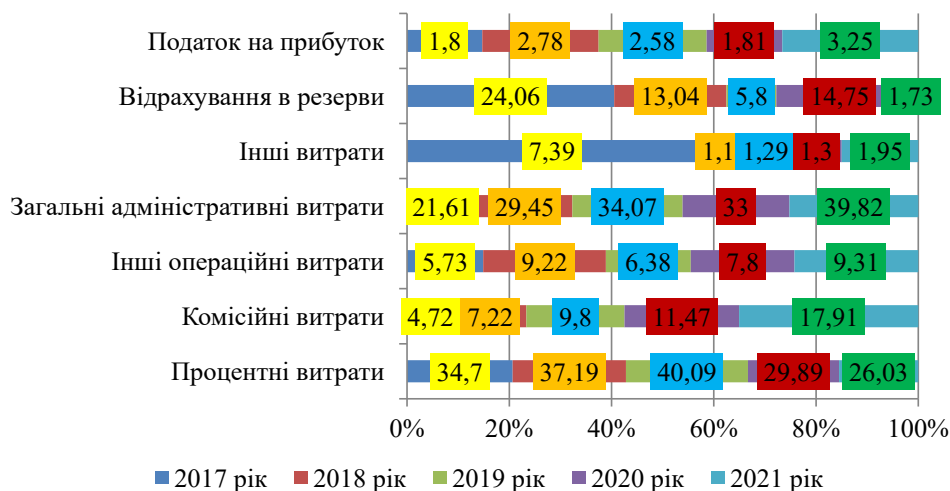

Рисунок 3 – Структура витрат банківської системи України за 2017-2021 роки, %

Джерело: складено автором за даними джерела [4]

Таблиця 1 – Динаміка активів банківської системи України за 2018-2021 роки

Показники	Темп приросту, %			
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	3,84	3,72	11,32	6,94
з них: нерезиденти	1,46	26,96	8,66	-2,55
Активи в іноземній валюті	-2,42	-0,50	18,96	-0,30
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	3,12	-7,84	3,91	-8,90
Готівкові кошти	6,44	19,95	29,96	3,26
Банківські метали	-	7,27	55,01	-32,87
Кошти в Національному банку України	-4,84	114,14	-50,59	-7,02
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	-9,90	36,30	48,89	-1,80
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	18,87	3,85	43,95	19,29
Кредити надані клієнтам, у т.ч.:	7,92	-7,64	-7,05	10,90
кредити, що надані органам державної влади	88,86	64,89	146,42	131,71
кредити, що надані суб'єктам господарювання	6,32	-10,57	-8,83	6,16
кредити, що надані фізичним особам	15,27	5,02	-3,47	21,58
кредити, надані небанківським фінансовим установам	57,14	-50,00	81,82	280,00
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	12,87	12,24	46,70	4,87
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	8,88	-11,54	-21,08	-28,23

Джерело: складено автором за даними [4]

лізований період (2017-2021 роки) капітал банківської системи України збільшився на 53,99%. Щодо статутного капіталу, то його зменшення на 3,82% відбулось у 2018 році, максимальне збільшення – у 2019 році – на 29,01% у порівнянні з минулим роком, а максимальне зменшення за період аналізу було у 2020 році – на 4,77%.

Динаміку капіталу банківської системи України за останні 5 років відобразимо на рис. 6.

У 2020 році зобов'язання банків мали найбільше їх зростання – на 1,96% та вже у 2021 році зменши-

лись на 0,33% у 2021 році. За аналізований період (2017-2021 роки) зобов'язання банків зменшились на 2,79%. За зобов'язаннями в іноземній валюті відмічається поступова тенденція до збільшення у період з 2018 року по 2020 рік та зменшення у 2021 році. За аналізований період (2017-2021 роки) зобов'язання в іноземній валюті збільшились на 53,34%.

Динаміка інших запозичених коштів банківської системи України за 2018-2021 роки наведена у таблиці 2.

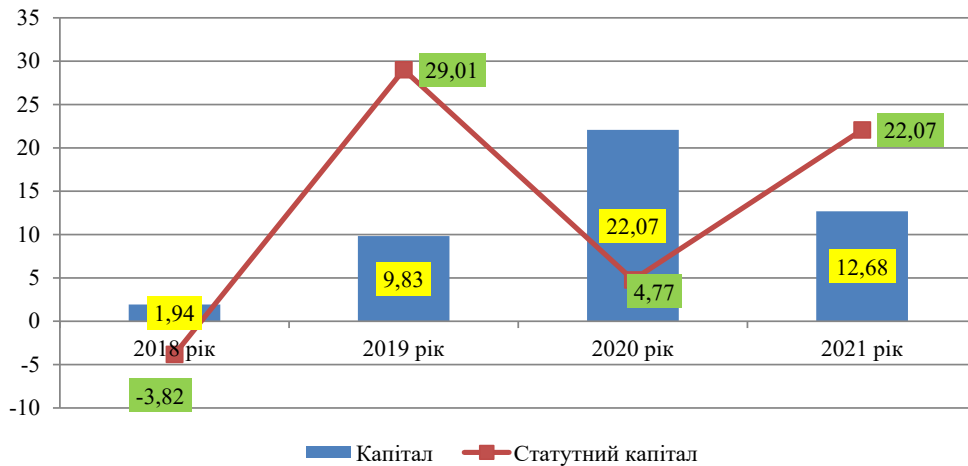

Рисунок 5 – Динаміка капіталу банківської системи України за 2018-2021 роки, %

Джерело: складено автором за даними [4]

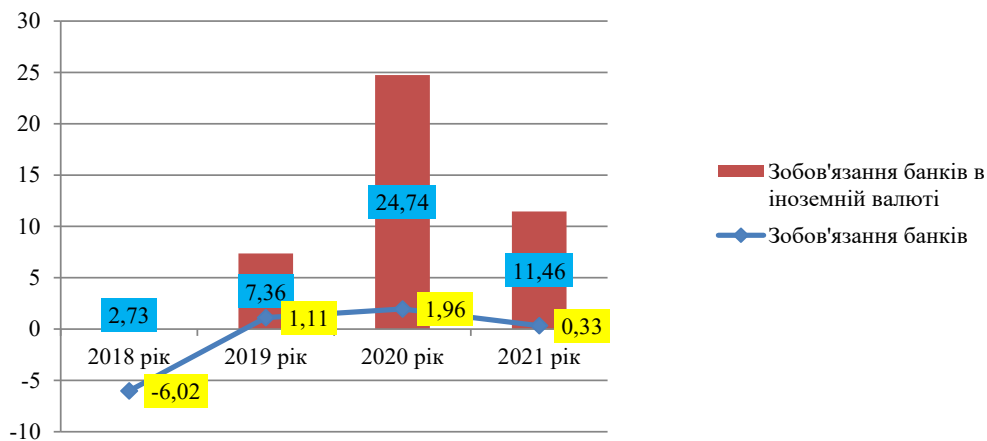

Рисунок 6 – Динаміка зобов'язань банківської системи України за 2018-2021 роки, %

Джерело: складено автором за даними [4]

Таблиця 2 – Динаміка інших запозичених коштів банківської системи України за 2018-2021 роки

Показники	Темп приросту, %			
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	-4,19	-3,29	13,96	-5,27
Кошти суб'єктів господарювання	-16,05	-43,31	1,35	2,94
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	0,60	22,59	29,78	17,32
Кошти небанківських фінансових установ	6,35	8,59	23,51	6,62

Джерело: складено автором за даними [4]

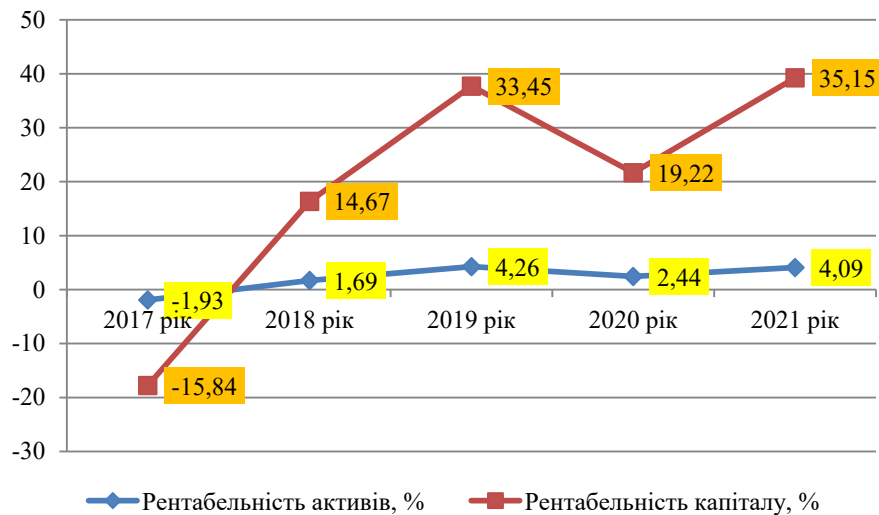

Рисунок 7 – Рентабельність активів та капіталу банківської системи за 2017-2021 роки, %

Джерело: складено автором за даними [4]

За іншими запозиченими коштами банківської системи України за 2018-2021 роки найбільше зростання відбулось за коштами фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами) – на 87,75%. Зменшення спостерігалось за коштами суб'єктів господарювання – на 50,34% за період аналізу.

І на останок, проаналізуємо рентабельність активів та капіталу банківської системи за 2017-2021 роки (рис. 7).

Як бачимо, рентабельність активів була низькою у 2017 році, а найвищий її показник був у 2019 році та становив 4,26%. Щодо рентабельності капіталу, то найвищий її показник був також у 2019 році та становив 33,45%.

Висновки з проведеного дослідження. Результати проведеного дослідження сучасного стану активів та

розвитку банківської системи України свідчать про наявність у банків певних проблем, найкритичнішою з яких є висока концентрація наданих кредитів порівняно із загальним обсягом активів, що вкрай негативно впливає на фінансову стійкість банку. Отже, можна сказати, що банківська система України на сучасному етапі свого розвитку переживає досить складний і нестабільний період. Напрямами подальшого дослідження бачимо розроблення конкретних планів з управління активами та пасивами в банківській системі. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що попри всі кризові явища, які торкнулися банківської системи України, банківські установи й надалі залишаються головними та необхідними як для домогосподарств, так і для суб'єктів господарювання фінансовими посередниками в національній економіці.

Список використаних джерел:

1. Бойченко В. М. Аналіз основних фінансових показників банківської системи України. *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління*. 2014. № 3 (23). С. 122–129.
2. Зубова В. В., Шевченко Т. О. Аналіз основних показників розвитку банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5577>.
3. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/11.pdf.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>. (дата звернення: 29.03.2022).
5. Семенча І. Є., Руденко В. І. Аналіз сучасного стану активів банків та джерела їх формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 790–793.
6. Соколова Х. О., Волкова В. В. Активи та пасиви банків України: сучасний стан та фактори впливу. *Економіка і організація управління*. 2018. № 4 (32). С. 65–74.
7. Циганюк Д. Л., Рудняк А. Д. Аналіз фінансового стану банківського сектору України. *Вісник Сумського державного університету*. 2020. № 1. С. 155–162.

References:

1. Boichenko V. M. (2014) Analiz osnovnykh finansovykh pokaznykiv bankivskoi systemy Ukrainy [analysis of the fundamental financial indicators of banking system of Ukraine]. *Naukovy visnyk Chernihivskoho derzhavnoho instytutu ekonomiky i upravlinnia*, no 3 (23), pp. 122–129.
2. Zubova V. V., Shevchenko T. O. (2017) Analiz osnovnykh pokaznykiv rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy [The analysis of key indicators of development the banking system of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5577> (accessed: 29 March 2022).

3. Karcheva H. T. (2020) Finansovyi stan bankiv Ukrainy v umovakh zahrozy svitovoi finansovo-ekonomichnoi kryzy [The financial condition of Ukrainian banks in the face of the global financial and economic crisis threat]. *Efektivna ekonomika*, no 3. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/11.pdf (accessed: 29 March 2022).
4. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. Available at: <https://bank.gov.ua/>. (accessed: 29 March 2022).
5. Semencha I. Ye., Rudenko V. I. (2016) Analiz suchasnoho stanu aktyviv bankiv ta dzherela yikh formuvannia [Analysis of bank's assets at present stage and sources of its formation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 11, pp. 790–793.
6. Sokolova Kh. O., Volkova V. V. (2018) Aktyvy ta pasyvy bankiv ukrainy: suchasnyi stan ta faktory vplyvu [Assets and liabilities banks of Ukraine: current status and influence factors]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no 4 (32), pp. 65–74.
7. Tsyhaniuk D. L., Rudniak A. D. (2020) Analiz finansovoho stanu bankivskoho sektoru Ukrainy [Analysis of the financial status of the banking sector Ukraine]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu*, no 1, pp. 155–162.

Sysoenko Iryna, Karliuka Dmytro
Kherson National Technical University

ANALYSIS OF MAIN FINANCIAL INDICATORS ACTIVITIES OF BANKS OF UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the main financial indicators of the banks of Ukraine. The authors analyze the current state of financial indicators of the banking system of Ukraine and the changes that have taken place in it over the past five years (post-crisis period). The article analyzes the dynamics of the number of operating banks in Ukraine over the past five years. The structure of income of the banking system of Ukraine for the last five years was considered, namely interest and non-interest income, the result of revaluation and purchase and sale transactions, operating income, return of written-off assets. The article analyzes the structure of expenses of the banking system of Ukraine for the last five years, namely interest and non-interest expenses, operating expenses, general administrative expenses, deductions to reserves, expenses for payment of corporate income tax. In the article the authors consider and analyze the dynamics of assets of the banking system of Ukraine over the past five years, namely total assets (not adjusted for reserves for active operations), foreign currency assets, cash, bank metals, funds in the National Bank of Ukraine, correspondent accounts opened with other banks, time deposits with other banks and loans granted to other banks, loans granted to customers, investments in securities and long-term investments, reserves for active operations of banks (including reserves for transactions recorded on off-balance sheet accounts). In this article, the authors analyze the dynamics of liabilities of the banking system of Ukraine over the past five years. In this article, the authors analyze the dynamics of capital of the banking system of Ukraine over the past five years, including the authorized capital. The dynamics of changes in the liabilities of the banking system of Ukraine over the past five years, including the liabilities of banks in foreign currency, was studied. An article-by-article study of other borrowings of the banking system of Ukraine for the last five years, namely time deposits (deposits) of other banks and loans received from other banks, funds of economic entities, funds of individuals (with savings (deposit) certificates), funds of non-bank financial institutions. In this article, the authors calculated and analyzed the return on assets and capital of the banking system over the past five years.

Key words: *income, expenses, assets, liabilities, profitability.*

JEL classification: G20